

Nr 31

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 22 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 17 december 1954, föreslagit riksdagen att a) besluta att en upplysningskampanj för alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och för ett alkoholfritt umgängesliv skall anordnas med stöd av statsmedel i enlighet med i nämnda statsrådsprotokoll förordade grunder, b) medgiva, att bidrag av statsmedel må från och med budgetåret 1955/56 utgå till Föreningen fruktdrycker för upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker i enlighet med i statsrådsprotokollet förordade grunder samt c) besluta att lån av statsmedel må beviljas för inrättande av alkoholfria restauranger i enlighet med i statsrådsprotokollet förordade grunder.

Propositionen

I propositionen framlägges förslag om vissa åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv. Förslagen omfattar i första hand en av statsmedel stödd kampanj för alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och för ett alkoholfritt umgängesliv. Kampanjen är avsedd att samordnas med den kampanj för ansvar och nykterhet i anslutning till motbokssystemets avskaffande som beslutats av 1954 års riksdag. Vidare förordas ett mindre statsbidrag till Föreningen fruktdrycker för kontinuerlig upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker. Kostnaden för dessa åtgärder beräknas under budgetåret 1955/56 uppgå till 225 000 kronor. Slutligen föreslås att lån av statsmedel skall kunna beviljas till inrättande av alkoholfria restauranger med god standard. Förslaget innefattar en begränsad försöksverksamhet på området. Med hänsyn till de svårigheter, som särskilt under de första åren kan uppstå för restaurangrörelser av denna art, förordas, att lånen utlämnas på villkor, som innebär viss subventionering av driften. Det för ändamålet erforderliga investeringsanslaget beräknas till 500 000 kronor.

Inledningsvis erinras i propositionen om 1954 års riksdags beslut om nya riktlinjer för den framtida nykterhetspolitiken och att i anslutning därtill

en kommitté tillkallats för utredning om åtgärder för främjande av ett alkoholfritt umgängesliv. Ett i ärendet framlagt betänkande har varit föremål för remissbehandling.

Under rubriken *allmänna synpunkter* anför föredragande departementschefen bl. a. följande.

Enligt statsmakternas beslut skall tyngdpunkten i den framtida nykterhetspolitiken ligga på positiva åtgärder av olika slag. Av 1954 års riksdag beviljades för dessa ändamål såväl betydande höjningar av tidigare utgående anslag som helt nya anslag. I propositionen nr 151 angående riktlinjerna för den framtida nykterhetspolitiken m. m. erinrade jag om att positiva nykterhetsfrämjande insatser i ny form syntes möjliga genom åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv. I den mån den då pågående utredningen kunde ge anvisning på lämpliga åtgärder, borde förslag i ämnet föreläggas riksdagen så tidigt att åtgärderna kan vidtagas tillsammans med övriga reformer inom nykterhetspolitiken.

Av den nu framlagda utredningen synes framgå, att åtgärder för att främja ett alkoholfritt umgängesliv med fördel kan insättas på vissa områden. Åtskilliga av utredningens förslag har blivit föremål för kritik vid remissbehandlingen. Förslagen synes emellertid i vissa delar vara ägnade att ligga till grund för beslut av statsmakterna.

Jag vill därför förorda att förslagen nu tas upp till prövning. Härvid kommer jag att begränsa mig till förslagen angående alkoholfria drycker och alkoholfria restauranger.

I fråga om *upplysningsverksamhet rörande alkoholfria drycker m. m.* redogöres i propositionen för de olika förslag, som framlagts av den ifrågavarande utredningen, samt för de däröver avgivna remissyttrandena. Härutinnan liksom i fråga om föredragande departementschefens yttrande tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen, s. 7—33.

Beträffande *restauranger med alkoholutskänkning* redogöres i propositionen för vissa författningsbestämmelser samt utredningens och remissinstansernas uttalanden. Departementschefen har, med redovisande av sin egen ståndpunkt i ämnet, framhållit att några åtgärder som kräver riksdagens medverkan inte för närvarande bör vidtagas på förevarande område. Med avseende å nämnda spörsmål får utskottet hänvisa till propositionen, s. 34—42.

Vad slutligen angår frågan om *alkoholfria restauranger* lämnas i propositionen en redogörelse för nuvarande förhållanden i Sverige och vissa andra länder, för utredningens förslag och för de avgivna remissyttrandena. Jämväl härutinnan liksom beträffande departementschefens anförande får utskottet hänvisa till propositionen, s. 42—59.

Motionerna

I förevarande sammanhang har utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svärd* (I: 336) och den andra inom andra kammaren av herr *Cassel* (II: 397), i vilka hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 22, i vad den avser lån av statsmedel till inrättande av alkoholfria restauranger.

Vidare har utskottet upptagit två till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under punkterna 76 och 77 av sjunde huvudtiteln gjorda framställningar anknutna likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Magnusson* och *Björnberg* (I: 238) samt den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö *m. fl.* (II: 366), i vilka hemställts om avslag på Kungl. Maj:ts förslag om anslag av dels 200 000 kronor till en upplysningskampanj rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och ett alkoholfritt umgängesliv, dels ock 25 000 kronor till Föreningen fruktdrycker.

Beträffande motiveringen till nämnda yrkanden får utskottet hänvisa till motionerna I: 336 och I: 238.

Utskottet

Vad först angår i propositionen avsedd *upplysningsverksamhet rörande alkoholfria drycker m. m.* innebär Kungl. Maj:ts förslag att en upplysningskampanj rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och ett alkoholfritt umgängesliv skulle anordnas med statens stöd, att denna kampanj skulle anförtros åt centralkommittén för den allmänna kampanj för ansvar och nykterhet, som enligt statsmakternas beslut redan är under organiserande, att ett belopp av 200 000 kronor skulle ställas till centralkommitténs förfogande för förstnämnda kampanj samt att ett statsbidrag av högst 25 000 kronor för år skulle beviljas Föreningen fruktdrycker för en mera permanent upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker.

Utskottet instämmer i den av departementschefen uttalade uppfattningen, att en viktig förutsättning för främjandet av ett alkoholfritt umgängesliv är att alkoholfria drycker marknadsföres i någorlunda rikligt urval och i goda kvaliteter samt att konsumenterna äger kännedom om dryckerna. Någon tvekan härom kan enligt utskottets mening inte gärna vara för handen. Däremot kan delade meningar råda om omfattningen och beskaffenheten av de åtgärder som bör vidtas för vinnande av nämnda syfte, liksom ock om dylika åtgärders verkliga betydelse ur nykterhetssynpunkt. Utskottet kan för sin del inte underlåta att ge uttryck åt en viss tveksamhet i sistnämnda hänseende.

Av vad departementschefen anfört framgår att de av honom förordade åtgärderna av nu ifrågakörande slag är av mera begränsad art än vad den

för frågans beredning tillsatta kommittén föreslagit. Med hänsyn härtill samt med beaktande av vad departementschefen i olika hänseenden anfört har utskottet funnit sig kunna tillstyrka, att anslaget till den allmänna upplysningskampanjen för ansvar och nykterhet — till vilken anslagsfråga utskottet återkommer vid behandlingen av anslagen under sjunde huvudtiteln — uppräknas med 200 000 kronor för den av departementschefen förordade upplysningskampanjen rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och ett alkoholfritt umgängesliv. Utskottet vill ej heller motsätta sig det begärda anslaget å 25 000 kronor till Föreningen fruktdrycker, som under av departementschefen angivna förutsättningar föreslagits skola handha den fortsatta upplysningsverksamheten på ifrågavarande område, sedan den nämnda kampanjen upphört. Av vad sålunda anförts framgår, att utskottet icke ansett sig böra biträda den uppfattning som framförts i motionerna I: 238 och II: 366, såvitt nu är i fråga. Då yrkandena i dessa motioner knutits till Kungl. Maj:ts anslagsäskande under sjunde huvudtiteln, återkommer utskottet vid behandlingen av sjunde huvudtiteln till nämnda motionsyrkanden.

Vad departementschefen under förevarande avsnitt i övrigt anfört har icke givit utskottet anledning till särskilt uttalande.

I nästföljande avsnitt av förevarande proposition, avseende *restauranger med alkoholutskänkning*, anför departementschefen att några åtgärder som kräver riksdagens medverkan för närvarande icke bör vidtagas på förevarande område men att han ansett värdefullt att redovisa sin ståndpunkt i frågan. Utskottet har inte funnit anledning till särskilt uttalande i nämnda avseende.

Vad slutligen angår frågan om *alkoholfria restauranger* innebär Kungl. Maj:ts förslag att lån av statsmedel skulle kunna beviljas för inrättande av dylika restauranger. Fråga är i detta sammanhang endast om en begränsad försöksverksamhet på området, och för ändamålet har begärts ett investeringsanslag å kapitalbudgeten av 500 000 kronor.

Även om utskottet i likhet med departementschefen finner ovisshet råda angående publikunderlaget för alkoholfria restauranger med god standard och därmed angående den reella effekten av den föreslagna låneformen, anser sig utskottet likväl kunna tillstyrka att ett försök göres med lån av ifrågavarande slag. Mot vad departementschefen i detta sammanhang anfört har utskottet icke funnit anledning till erinran. Av detta ställningstagande följer att utskottet icke kan tillstyrka det i motionerna I: 336 och II: 397 framställda yrkandet om avslag på Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 336 och II: 397,

a) besluta att en upplysningskampanj för alkoholfria fest- och sällskapsdrycker och för ett alkoholfritt umgängesliv skall anordnas med stöd av statsmedel i enlighet med i stats-

rådsprotokollet över finansärenden för den 17 december 1954 förordade grunder;

b) medgiva, att bidrag av statsmedel må från och med budgetåret 1955/56 utgå till Föreningen fruktdrycker för upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker i enlighet med i nämnda statsrådsprotokoll förordade grunder;

c) besluta att lån av statsmedel må beviljas för inrättande av alkoholfria restauranger i enlighet med i samma statsrådsprotokoll förordade grunder.

Stockholm den 15 februari 1955

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND

Närvarande: se under utlåtandet nr 30

Reservationer

1) av fröken *Andersson*, herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Rubbestad*, *Staxäng* och *Onsjö*, vilka ansett att

dels den del av utskottets yttrande, som på s. 5 börjar med »Utskottet instämmer» och på s. 6 slutar med »särskilt uttalande», bort ersättas med text av följande lydelse:

»Utskottet har vid frågans behandling fäst avgörande avseende vid vad i motionerna I: 238 och II: 366 anförts till stöd för uppfattningen att det av departementschefen förordade anslaget på 200 000 kronor ej torde i avsedd omfattning komma att tjäna ett nykterhetsfrämjande syfte. Utskottet finner därför tillräckliga skäl icke föreligga för att, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, anslaget till den allmänna upplysningskampanjen skulle uppräknas med nämnda belopp. Av samma skäl finner utskottet sig icke böra tillstyrka det begärda anslaget på 25 000 kronor till Föreningen fruktdrycker. Då yrkandena i nämnda motioner knutits till Kungl. Maj:ts anslagsäskande under sjunde huvudtiteln, återkommer utskottet vid behandlingen av sjunde huvudtiteln till motionsyrkandena.»

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 6, som börjar med »Även om» och slutar med »ifrågavarande förslag», bort ha följande lydelse:

»Utskottet anser sig böra ifrågasätta behovet av statsstöd till den typ av restauranger som avses i Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag. Enligt ut-

skottets mening utgör för övrigt den av departementschefen åberopade ovissheten angående publikunderlaget för dylika restauranger tillräckligt skäl för att ställa sig avvisande till ett statligt engagemang av i propositionen angivet slag. Då utskottet sålunda anser tillräckliga skäl icke föreligga för ett bifall till ifrågakvarande förslag får utskottet avstyrka detsamma.»

dels ock utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 336 och II: 397, avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 22.»

2) av herr *Nihlfors*.